

Obraz Doriana Graye

Oscar Wilde

Základní informace

- * 16. října 1854, Dublin
- † 30. listopadu 1900, Paříž
- Celé jméno: Oscar Fingal O'Flahertie Wills Wilde
- irský dramatik, prozaik, básník, esejista
- syn Williama (přední irský oční a ušní chirurg) a Jane (úspěšná spisovatelka a irská nacionalistka, píšící pod jménem „Speranza“)
- studium klasické filologie v Dublinu a na Oxfordu - seznámení s dekadentními názory, měly na něj velký vliv, začal psát verše
- stal se ústřední postavou hnutí dekadentů, proklamujících oslavu krásy a odmítajících spojení umění a morálky
- žil svobodně bez ohledu na konvence a pokryteckou morálku vyšších vrstev viktoriánské Anglie, vědomě šokoval prudérní společnost
- sňatek s Constance Lloydovou - její finanční zabezpečenost umožnila Oscarovi žít v luxusu
- děti Cyril a Vyvyan
- intimní přátelství s lordem Alfredem Douglasem → obžalován z homosexuality → 2 roky těžkých nucených prací v Readingu
- Constance se od něj odvrátila - změnila sobě i synům příjmení na Hollandovi
- po návratu z vězení se potuloval po Evropě - převážně pobýval ve Francii
- zemřel v bídě s podlomeným zdravím
- **Další díla:** **Šťastný princ a jiné pohádky, Strašidlo Cantervillské, Balada o žaláři v Readingu, Jak je důležité míti Filipa**

Obraz Doriana Graye

- **Literární druh:** epika
- **Literární žánr:** román (hororové a fantasické prvky)
- **Kompozice:** chronologický děj, předmluva, kde autor ospravedlňuje dekadentní tvorbu, rozděleno do dvaceti kapitol; paralely mezi Dorianem, lordem Henrem a Sibylou Vaneovou
- **Název díla:** přítel Doriana Graye mu namaloval obraz, který se poté stal Dorianovou zkázou

- **Téma:**

- účel umění
- svrchovanost mládí a krásy
- povrchnost společnosti
- negativní důsledky vlivu

- **Motivy:**

- obraz Dorianana Graye
- homoerotické mužské vztahy
- bílá x červená/šarlatová barva

- **Symboly:**

- opium
- žlutá kniha

- **Autorské prvky:** homosexualita, Londýn

- **Čas:** konec 19. století

- **Prostor:** Londýn, Anglie

- **Vyprávěcí forma:** er forma

- **Postavy:**

- **Dorian Gray:** pohledný, snadno ovlivnitelný a zámožný mladý gentleman; Basil namaluje jeho portrét, pod vlivem lorda Henryho Wottona se Dorian nesmírně zajímá o pomíjivost své krásy a začíná se věnovat především svému potěšení
- **Lord Henry Wotton:** šlechtic a blízký přítel Basila, kultivovaný, duchaplný, kritizuje morálku a povrchnost viktoriánské společnosti, jeho filosofií je nový hedonismus - účelem života a cestou k štěstí jsou rozkoše těla a smyslů → vliv na Dorianu
- **Basil Hallward:** umělec a přítel Lorda Henryho, naprostě učarován Dorianovo krásou
- **Sibyla Vaneová:** naivní, chudá, krásná, talentovaná herečka, Dorian se do ní zamiluje,; spáchá sebevraždu po té, co se ji Dorian zřekne
- **James Vane:** Sibylin bratr, námořník směřující do Austrálie, hluboce se stará o svou sestru

- **Děj:**

Basil Hallward hostí svého přítele Henryho Wottona a přijde též další Basilův přítel Dorian Gray. Basil k němu chová neobyčejnou náklonnost s až mileneckými prvky a naprostě ho zbožňuje. Nechce Dorianu seznámit s Henrym, protože si je vědom jaký ničivý vliv má Henry na lidskou povahu. Nicméně je seznámit musí. Ten den namaluje obraz Dorianana Graye a Henry ho označí za nejlepší Basilovo dílo. Dorian si při pohledu na obraz poprvé naplno uvědomí svou krásu a když Henry mluví o pomíjivosti krásy, vysloví Dorian přání, aby obraz stárnul místo něj.

Jednoho dne objeví Dorian v podřadném divadle krásnou mladou herečku Sibylu Vaneovou, je jí okouzlen a chce se s ní oženit. Ona ho bezmezně miluje a říká mu „princ

z pohádky“. Dorian vezme Henryho a Basila do divadla, ale Sibyla podá naprosto hrozný výkon, hraje Julii a místo na Romea myslí na Doriana. Dorian je naprosto znechucený, odvolá své slovo a že si jí vezme. Dívka ještě ten večer spáchá sebevraždu.

Doma zjistí, že se portrét začal šklebit a uvědomí si špatnost svého chování. Rozhodne se, že si Sibylu vezme, ale v tom se dozví, že již spáchala sebevraždu.

Dorian žije na výsluní, je stále mladý a krásný, ale morálně naprosto zkažený, což se zobrazuje pouze na obraze, který raději ukryl do podkrovní místnosti, aby ho náhodou někdo neviděl.

Basil chce odjet do Paříže, ale ještě předtím se zastaví u Dorianova domu a tam mu podává pravdivý náhle na to, jak ho vidí anglická společnost. Dorian se mu vysměje a ukáže mu svůj obraz, na kterém se zobrazuje stáří a veškeré hříchy, které spáchal – obraz jeho vlastní duše. Najednou Dorianova popadne vztek a má pocit, že za veškeré jeho neštěstí může Basil, takže vezme nůž a svého přítele ubodá. Dorian napíše dopis bývalému příteli Alanu Cambellovi, který odmítne mu pomoci s odtraněním těla. Dorian mu však vyhrožuje a tak je Alan nucem využít svých chemických dovedností, aby rozpustil Basillovo tělo.

Večer jde Dorian do společnosti a na předměstí si kupuje opium. Náhodou zmíní přezdívku „princ z pohádky“ a to zaslechně námořník, což je Sibylin bratr James Vane. Ihned se za ním vydává a dokonce na něj míří revolverem, Dorian se však vymlouvá, že je moc mladý na to, aby mohl před 18 lety něco takého udělat. James se však potom od ženy, která Dorianovi prodala opium, dozví, že to je opravdu on a že prodal duši dáblu za mladistvý vzhled.

O týden později sedí Dorian s Henrym a další smetánkou. Dorian je stále v šoku ze setkání s Jamesem, a proto není zábavný, omlouvá se a jde se projít do zahrady. Dlouho se nevrací, až se ozve výkřik, všichni se seběhnou a naleznou Dorianova, který omdlel. Po probuzení si vzpomene na Jamese, kterého viděl venku.

Po třech dnech jde na lov. Dorianův přítel však omylem zastřelí muže místo zajíce. Dorian se bojí, že je to zlé znamení, pak se ale přijde na to, že mrtvý muž je James Vane a Dorian Gray z toho má radost.

Dorian se chce polepšit. Věří, že je to možné. Snaží se obnovit svou morálku, ale lord Henry mu to znemožňuje. Mluví o Basilem vraždě, ale Henry si nemyslí, že by to Dorian mohl udělat.

Dorian nesnáší svůj dosavadní život, vše si vyčítá - pokažené osudy ostatních, jejich ztracené životy. Jde se podívat na portrét, který se tváří vychytale a pokrytecky.

Pomyslí si, že veřejné přiznání není cesta, lidé by mu nevěřili. Jediné, co ho může prozradit, je portrét. Probodne tedy obraz několikrát nožem. Přání, které vyřkl na začátku příběhu, je tedy tímto činem zlomeno a na obraze se opět ukazuje krásný, mladý a čistý Dorian Gray, zatímco k zemi padá mrtev starý, šeredný a zakrvácený stařec.

- **Hlavní myšlenka:**

- varovat čtenáře před špatným vlivem jiných lidí, zkázou duše a morálních ideálů

- **Jazyk a styl:**

- jazyk spisovný až knižní v pásmu vypravěče a pásmu postav vyšší společenské třídy, hovorový a nespisovný v pásmu postav nižší společenské třídy
- filozoficky zaměřené dílo (dlouhé promluvy o pohledu na svět a společnost, její kritika, zasměšňování vyšších členů společnosti), detailní popisy interiéru, hororové prvky, aforismy a ironie, jazyk spisovný se zastaralými až archaickými výrazy (údobí, ruměnec atd.), silné využívání přívlastků a dialogů mezi postavami

- **Kontext tvorby:**

Symbolismus a dekadence na přelomu 19. a 20. století

- radikální změna života společnosti: život se zrychluje, obavy z budoucího vývoje, rozpad hodnot
- období průmyslové revoluce
- v umění se prosazuje heslo: "umění pro umění"
- umění přestává plnit společenskou funkci, umění má přinášet štěstí a radost

Symbolismus

- typická mnohoznačnost
- klade důraz na obrazy, symboly → přenášení významu
- symbol má pouze naznačovat, ne pojmenovávat
- cílem bylo vyjádřit složitost doby a složitost duševního života člověka
- využití volného verše → stírá rozdíl mezi poezíí a prózou

Dekadence

- úpadek, zmar
- umělecká tendence, ne směr
- rozchod se společností a uměním staré doby
- důraz na přehnaný subjektivismus
- morbidita, erotika, pesimismus, smrt, snovost, pomíjivost
- zakladatel = Baudelaire

Představitelé

- prokletí básníci:
 - Charles Baudelaire - Květy zla
 - Paul Verlaine - Prokletí básníci
 - Jean Arthur Rimbaude - Sezóna v pekle
 - Tristan Corbiére - Žluté lásky
 - Stéphané Mallarmé - Vrh kostek nikdy nezruší náhodu
 - Maurice Maeterlinck - Modrý pták – zakladatel symbolismu v dramatu
 - Alexandr Alexandrovič Blok - Verše o krásné dámě
 - Rainer Maria Rilke - Kniha hodinek
- **Jiná zpracování:**
 - Obraz Dorian Graye (1945, USA) - film
 - Obraz Dorian Graye (2000, USA) - film
 - Dorian Gray (2005, Velká Británie) - film